

Advies betreffende het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering houdende wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juni 1994 betreffende het beheer van gelden of goederen van personen met een handicap door beheerders of personeelsleden van voorzieningen

Brussel, 21 oktober 2016

1. Inleiding

Het voorliggende voorontwerp van besluit van de Vlaamse regering ('het voorontwerp') wijzigt het besluit van de Vlaamse Regering van 15 juni 1994 betreffende het beheer van gelden of goederen van personen met een handicap door beheerders of personeelsleden van voorzieningen ('het besluit').

Het besluit bepaalt dat voorzieningen voor de personen die zij ondersteunen een beperkte som geld kunnen beheren als zakgeld voor dagelijkse uitgaven. Zij moeten maandelijks een gedetailleerde afrekening maken van de bestedingen (artikel 4). Het besluit voorziet daarnaast dat personen met een handicap het beheer van hun geld en goederen bij lastgeving kunnen toevertrouwen aan een voorziening, mits aan bepaalde voorwaarden is voldaan (artikel 5 -12).

In het voorontwerp blijven die regelingen behouden. De voorgestelde wijzigingen hebben voornamelijk tot doel om het besluit aan te passen aan de wet van 17 maart 2013 tot hervorming van de regelingen inzake onbekwaamheid en tot instelling van een nieuwe beschermingsstatus die strookt met de menselijke waardigheid, en aan de invoering van het systeem van persoonsvolgende financiering voor meerderjarige personen met een handicap.

In dit advies toetst Unia het voorontwerp aan het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap ('het Verdrag'), als onafhankelijke instantie belast met de promotie, de bescherming en de opvolging van de toepassing van het Verdrag in België.

Artikel 3 van het Verdrag bepaalt dat het respect voor de **persoonlijke autonomie** van personen met een handicap één van de grondbeginselen is van het Verdrag.

Artikel 12 van het Verdrag bevestigt de **rechtsbekwaamheid** van personen met een handicap. Het uitgangspunt van dit artikel is dat personen met een handicap in de eerste plaats recht hebben op ondersteuning bij de uitoefening van hun rechtsbekwaamheid.

Maatregelen die betrekking hebben op de uitoefening van rechtsbekwaamheid moeten de rechten, wil en voorkeuren van de persoon met een handicap respecteren, vrij zijn van conflicterende belangen of onbehoorlijke beïnvloeding, proportioneel zijn, aangepast zijn aan de omstandigheden van de persoon in kwestie, van toepassing zijn gedurende een zo kort mogelijke periode en onderworpen zijn aan een regelmatige beoordeling door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of gerechtelijke instantie.

Artikel 12 bepaalt verder dat personen met een handicap hun eigen financiële zaken moeten kunnen behartigen.

2. De bestaansreden van de regeling die toelaat dat personen met een handicap het beheer van hun geld en goederen bij lastgeving toevertrouwen aan een voorziening

De regeling met betrekking tot de lastgeving is een maatregel die een impact heeft op de manier waarop personen met een handicap hun rechtsbekwaamheid kunnen uitoefenen. Het is immers niet ondenkbaar dat personen met een handicap die het beheer van hun geld of goederen aan een voorziening toevertrouwen *de facto* het beheer uit handen geven, ook al blijven zij als lastgever zelf in principe handelingsbekwaam. Die kans is reëel, aangezien het besluit slechts beperkte garanties bevat dat deze personen worden betrokken bij het beheer (zie verder).

Het Verdrag vraagt dat dergelijke maatregelen proportioneel zijn. Dat houdt in dat het duidelijk moet zijn met welk doel de maatregel wordt genomen, dat de maatregel geschikt moet zijn om dat doel te bereiken, en dat de maatregel niet verder mag gaan dan nodig om dat doel te bereiken.

Wat betreft het doel van de regeling, legt de nota aan de Vlaamse Regering uit dat het besluit werd ingevoerd omdat voorzieningen dagelijkse aankopen moeten kunnen doen voor de personen die zij ondersteunen. Die behoefte kan inderdaad een verklaring vormen voor het bestaan van het systeem van het zakgeld. Het is echter moeilijker om in te zien waarom het voor dagelijkse aankopen nodig zou zijn dat voorzieningen het volledige vermogen kunnen beheren van de personen die zij ondersteunen. Het VAPH geeft zelf aan dat enkel in uitzonderlijke gevallen voor deze regeling wordt gekozen.¹

Unia meent bijgevolg dat de regeling verder gaat dan nodig is om het aangegeven doel te bereiken, en nodigt de Vlaamse Regering uit om de bestaansreden van de regeling opnieuw te onderzoeken.

3. De manier waarop de regeling zich verhoudt tot de nieuwe beschermingsstatuten

Het nieuwe artikel 5/1 zou bepalen dat bestuurs- of personeelsleden geen lasthebber meer kunnen zijn van een persoon met een handicap die wegens zijn gezondheidstoestand volledig of gedeeltelijk, zij het tijdelijk, niet in staat is om zonder bijstand of andere beschermingsmaatregel zijn belangen zelf behoorlijk waar te nemen.

Met andere woorden: een persoon die *in aanmerking komt* om onder bescherming te worden geplaatst in de zin van artikel 488/1 van het Burgerlijk Wetboek, zou het beheer van zijn geld en goederen niet bij lastgeving kunnen toevertrouwen aan een voorziening. Het zou daarbij niet relevant zijn of de persoon *daadwerkelijk* onder bescherming is geplaatst of niet.

Unia heeft twee bedenkingen bij deze bepaling. Ten eerste zou deze bepaling in de praktijk tot problemen kunnen leiden. Het niet duidelijk hoe en door wie zou worden beoordeeld of een persoon in aanmerking komt om onder bescherming te worden geplaatst. Het is evenmin duidelijk hoe zou worden verzekerd dat alleen personen die niet in aanmerking komen om onder bescherming te worden geplaatst het beheer van hun geld en goederen bij lastgeving toevertrouwen aan een voorziening.

¹ VAPH, *Rechten & plichten van de gebruiker van een voorziening voor personen met een handicap*, <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/8184121-Rechten+en+plichten.html>, p. 14: "In heel uitzonderlijke gevallen kan, als er geen andere mogelijkheden zijn, het beheer van je gelden of goederen door je voorziening worden opgenomen."

Ten tweede kan men zich afvragen waarom personen met een handicap die niet in aanmerking komen om onder bescherming te worden geplaatst – en dus in staat zijn om hun vermogensrechtelijke belangen zelf behoorlijk waar te nemen – er toch nog voor zouden kiezen om het beheer van hun geld en goederen toe te vertrouwen aan een voorziening. Het Verdrag vraagt dat deze personen worden ondersteund bij het beheer van hun geld en goederen, eerder dan dat hen een regeling wordt voorgesteld om het beheer van hun geld en goederen uit handen te geven.

Unia nodigt de Vlaamse Regering dan ook uit om, wanneer zij de bestaansreden van de regeling opnieuw onderzoekt, mogelijke alternatieven te verkennen die het mogelijk maken om personen met een handicap te ondersteunen bij het beheer van hun vermogen.

4. Het ontbreken van garanties dat het beheer geschiedt in overeenstemming met de wil en voorkeuren van de persoon met een handicap

Unia heeft hierboven de vraag gesteld of het noodzakelijk is om een systeem in stand te houden waarbij personen met een handicap het beheer van hun geld of goederen kunnen toevertrouwen aan een voorziening. In dit laatste deel wil Unia wijzen op een paar problemen in het functioneren van het systeem zelf.

Het voorontwerp wijzigt niets aan de manier waarop personen met een handicap worden betrokken bij het beheer wanneer zij het beheer van hun geld of goederen bij lastgeving toevertrouwen aan een voorziening. Nochtans is er wat dat betreft ruimte voor verbetering in het huidige besluit.

Het besluit legt enkel een aantal formele vereisten vast. Artikel 6, 4° en 7° bepalen dat het protocol van verblijf, opvang, behandeling of begeleiding moet vermelden hoe de persoon met een handicap bij het beheer van de gelden of goederen wordt betrokken en hoe de lastgeving kan worden gewijzigd, aangepast of opgezegd. Artikel 7 §2 bepaalt dat de lasthebber om de drie maanden een staat van het beheer moet voorleggen aan de persoon met een handicap.

Deze formele vereisten zijn onvoldoende om te waarborgen dat het beheer geschiedt in overeenstemming met de wil en voorkeuren van de persoon met een handicap, zoals het Verdrag dat vraagt. Indien de Vlaamse Regering beslist om de regeling te behouden, beveelt Unia aan om het besluit zo te wijzigen dat wordt gewaarborgd dat:

- de persoon met een handicap daadwerkelijk wordt betrokken bij het beheer;
- op regelmatige tijdstippen met de betrokkenen wordt besproken of de lastgeving nog steeds de meest geschikte manier is om het geld of de goederen van de persoon met een handicap te beheren; en dat
- de staat van het beheer wordt opgesteld op een manier die toegankelijk is voor de persoon met een handicap, en dat de persoon met een handicap indien gewenst de staat van beheer met de lasthebber kan bespreken.

5. Besluit

Unia heeft in dit advies enkele vraagtekens geplaatst bij de bestaansredenen van de regeling die toelaat dat personen met een handicap het beheer van hun geld en goederen bij lastgeving kunnen toevertrouwen aan een voorziening. Unia nodigt de Vlaamse Regering dan ook uit om de bestaansredenen van de regeling opnieuw te onderzoeken, en daarbij mogelijke alternatieven te verkennen die het mogelijk maken om personen met een handicap te ondersteunen bij het beheer van hun geld en goederen.

Daarnaast heeft Unia zijn bezorgdheid geuit over de manier waarop deze regeling zich verhoudt tot de nieuwe beschermingsstatuten en over het gebrek aan garanties dat het beheer geschiedt in overeenstemming met de wil en voorkeuren van de persoon met een handicap. Unia vraagt de Vlaamse Regering om hiermee rekening te houden indien zij beslist om de regeling te behouden.

* *
 *
 *